

1024

R. C. F. E. C. S.

JUNE 1941

MADRAS

1024

Reg. No. 757

అభినవసరస్వతి

[మాసపత్రిక]

నాగరికండ్ స్వర్ణకారవ్యవహారాది బహుగ్రంథకర్తయగు
జానపతి వట్టాభిరామశాస్త్రిచే
ప్రచురింపబడుచున్నది.

గుంటూరు.

సంపుటము 83 { 1941 నం. 15వ తేది } సంచిక 5

విషయములు.

౧. దేశదర్శనము
౨. చాతుర్మాస్యపత్రిక
౩. జ్యోతిర్లత
౪. వ్యాసమహర్షి
౫. నూజిపీటి సుస్థానము
౬. మాణిక్యప్రభుచరిత్రము
౭. ఆంధ్రయోగవాసిష్ఠము [97-100 పుటలు] మహాకవి పాంబయ్యగారు
౮. షల్లాలు [105-118 పుటలు] చంబు లక్ష్మీకాంతరావుగారు
౯. గురుచరిత్రము [17-20 పుటలు] సంపాదకుడు

చందానిర్ణయము సంవత్సరమునకు

ప్రధానపోషకులకు	రూ 25 0 0	సహాయకులకు	రూ 5 0 0
పోషకులకు	10 0 0	చందాదారులకు	రూ 3 0 0

Printed at the Chandrika Press, Guntur,
and published at Guntur by the Editor, Astavadhani
Janapati Pattabhirama Sastry,
author of Nagarakhanda, Swarnakaravyavaharam
etc., etc.

రాజప్రోవకులు.

శ్రీమంతు, రాణి అదిలక్ష్మి దేవమ్మ బహదరుగారు,
గద్వాల సంస్థానము.

ప్రధానప్రోవకులు.

౧ శ్రీశ్రీ జగద్గురు సచ్చిదానందాభినవశంకర భారతీస్వాములవారు,
హంపి.

౨ శ్రీశ్రీ జగద్గురు, అభినవోద్ధండ విద్యాశంకర భారతీ
స్వాములవారు, పుష్పగిరి

౩ తంగడ నరసింహారావుగారు, కరణము, మోర్జంపాడు.

౪ ఆర్. రామారెడ్డిగారు, దైవముడిన్నె.

౫ రాజా సురభి వెంకటరత్నంబ బహదరుగారు,
రాణి, ఆఫ్ జటపోలు, కొల్లాపురం

౬ శ్రీశ్రీ లక్ష్మీనరసింహస్వామివారు, యాదగిరి.

౭ రాజా రఘునందనసింగుగారు, నెల్లూరు.

౮ లింగాల రంగారెడ్డి దేశములుగారు, గణపురము.

౯ గామచంద్రారెడ్డి దేశములుగారు, ఇసుమారు.

ప్రోవకులు

౧ జాగర్ల మూడీ తువ్వస్వామినాయుడుగారు, కారంచేడు.

౨ రాజా శండుకూరు బాలకృష్ణారావు బహదరు
జమీందారుగారు - దేవిడి

౩ తాండ్ర వెంకటకృష్ణారెడ్డి దేశములుగారు, బసవాపురము.

అభినవనరన్వతి

సంపుటము 33	}	వృషనామసంవత్సరము శ్రావణమాసము	}	సంచిక ౫
---------------	---	--------------------------------	---	---------

—♦ దేశదౌర్భాగ్యము ♦—

(పండితప్రవర మల్లాది రామకృష్ణచయనులవారు వరహపదించుట)

తే. గీ. అయ్యయో! పండితప్రవరాదిబిరుద
రాజమానులు మల్లాది రామకృష్ణ
చయనిగా రీవృషాష్టాచరమతిథిని (23-7-1941)
స్వస్థునిై. రాంధ్రదేశరబూడుస్థు మయ్యె.

1

సీ. తదామకృష్ణ విద్యచ్ఛయనులుగారి
నెట్టనఁ దనపొట్టఁ బెట్టుకొనియె.
ఆంధ్రకర్ణాటా ద్యనల్పదేశముల
చినుకేని బడనీక చిక్కఁబట్టె.
బొంబయిపురి వారి పూరించి ప్రజకు మ
హోపద్రవంబునె యొనరిచినది.
సంగరాగ్నిజ్వాలలం గరం బెచ్చించి
జనవినాశనమును సలుపుచున్న.
దిట్టిసంవత్సరంబున. కేలొకాని
పెట్టె వృషనామధేయంబు పిచ్చిబ్రహ్మ.
వృషయటన్నది మృష యింక. విషసమాఖ్య
కర్హ మిశ్చెష్టవత్సర మరసీచూడ.

2

కం. సిరియును సంపద గలదు. కొ
మరులును మనుమలును నైరి మాన్యులు విద్య
ద్వరులు. మణి మృతి యెనుబదవ
పరువడి. వీర కర మదృష్టవంతులె కానీ

3

సీ. పడయఁగాఁజాల దిప్పటియంతలోన దే
శం బిట్టి సాహిత్యచక్రవర్తి.

నరటిపం డొల్చి చే నర్పించునటు లిట్లు
 తత్త్వంబు బోధించు తద్దండ గనము.
 ఇంతఖండితముగా హితబోధఁజేయు ను
 పన్యసకుఁడు దుర్లభంబు జగతి.
 కర్మనిష్ఠయు వేదధర్మప్రచార మీ
 అనఘుతోనే సరి యనఁగవచ్చు.

బహుళ భారతవర్షంపు బ్రహ్మసభ నె
 పండితప్రవరుండని ప్రస్తుతంపఁ
 బడిన యిమ్మహానీయుఁడు పడుటఁ జూడ
 దేశదౌర్భాగ్యమన కింకఁ దీఱ దకట !

4

ఉ. విశ్వము వీటువోయినను వేళకు నీయన సంధ్యవార్స కు
 ర్వీశ్వరు పన్నునేని గమనింపఁగఁబోవఁ. దుపన్యసించుచో
 ఆశ్వపసాయిగానయిన నయ్యది తీటుచుఁగాని యట్టులే
 పశ్వపలాపముల్ సలిపి భ్రష్టత గూర్పఁడు కర్మ కాండకుఁ.

5

సీ. లోకసంగ్రహముకై లోపంబు లేకుండ
 కర్మ కాండము సాకఁగలిగినాఁడు.

కర్మధర్మజ్ఞున మర్మంబు లెంతయు
 దిద్దేశములను బోధించినాఁడు.

శిష్య శతములకుం జెప్పి శాస్త్రంబులు
 పండితాగ్ర్యులఁజేసి పంపినాఁడు.

పరభామినులనెల్లఁ బ్రసాదాత్మజలమాడ్కి
 శంభుమా బుద్ధితోఁ జూచినాఁడు.

శ్లోఘనమానమైన సరణి నన్నిష్టోమ
 చయనసవనములను జరిపినాఁడు.
 తలఁప నిట్టి పండితప్రవరుని పోక
 దేశమునకుఁ గొఱతఁ దేకయున్నె ?

6.

సీ. ద్వైత త్రైవాద్వైత తద్విశిష్టాద్వైత
 మతముల కష్టత్ర మాలుమసలి

వైశ్యుల ప్రాకృత్యక్త వైదికకర్మంబు
 పునరుద్ధరణ కూడదని విధించి
 తత్త్రియంమన్మథై జందేముల్ ధరియించు
 కమ్మల వ్యర్థవాదమ్ము లుడిపి
 సంస్కరణస్త్రియాసద్వాదముల కోటి
 శఃఖండనంబులు సలుపఁగలిగి

అటువ దేండ్లనుండి యాసేతుశీతాచ
 లము వెలింగి యగ్గలముఁ జెలంగి
 రామకృష్ణచయనిరవి యస్తమించె. దుః
 ఖాంధతమము దెసల నావరించె.

7

సీ. దుఃఖించుచున్నది తోచ కించుకయేని
 దారపుత్రాదిక తత్కుటుంబ.
 మంగలార్చుచున్నదా ప్రాజ్ఞ సన్నిధి
 భాష్యముల్ చదివిన శిష్యశతము.
 అలమటించుచున్న దయ్యార్చ్య ప్రవచనల్
 సతత మాకర్ణించు యౌజనమ్ము.
 వ్యాకులపడుచున్న దాసూ ర్యపన్యాస
 ములఁ జొక్కు నున్న తపురుషగణము.

తద్విపశ్చిన్నిరోమణితరణి యస్త
 మించునాఁ డల బెజవాడఁ గాంచువాడ
 ఎటుఁగు, ననువంటి ప్రియశిష్యుఁడెటుఁగు, మీఁది
 కెట్టులన్నఁ బురోభాగి హృదయ మెటుఁగు.

8

కం. త్యాగమే లేదనెడి బురో
 భాగియు నవ్వారియెడల. పరికించినచో
 బాగుగ నదియును జగదుప
 యోగిక్యతులఁ గానఁబడెడి నుచితంబుగనే.

9

కం. గీతాభాష్యంబొక్కటె నీతావునఁ జదివినయది నే నరసిన. త్వ
 త్ప్రీతికిమాత్రము మిక్కిలి పాత్రంబునునైతి నాత్మభవులట్లు గురూ!

నీ. ఘనమైన సభలలోఁ గార్యదర్శినిగానె
 నీచేతికింద నా నిలిపినావు.
 వలసినయపుడెల్ల బలు వ్యాసములను వ్రా
 యించి మత్పత్రిక కిచ్చినావు.
 మతవిప్లవముపట్ల మంచి గ్రంథంబులే
 వ్రాసి యందున వేయఁజేసినావు.
 నన్ను నాపత్రిక నాదు కవిత్వంబు
 శ్లాఘించి శ్లాఘ్యుగం జరిపినావు.
 నాకు నీకు రమారమి నలువ దేండ్ల
 నుండి సంబంధ. మాబంధ ముడిపినావు.
 శిష్యవత్సల ! జీవితశేష మింక
 ఏను వెళ్ళింపవలయుట యెట్లా చెపుము.

11

కం. నీయింటి శుభక్రియలం
 దీయం దలఁచితివి కట్ను మిది సరికానీ
 నాయింటి శుభక్రియలను
 నోయార్యా ! కట్ను మంపుచుం. టేమందు?

12

కం. సుతయుగ్మము వడుగులకును
 బ్రతిమాలితి రమ్మటంచు. ప్రయతించితి రీర్
 వితయయ్యె. అగునుగా. క
 న్నితి భిక్షు. నిదియె నీదుప్రేమకు గుఱియా.

13

కం. జాతునకు ధ్రువము మృత్యువు.
 భౌతికదేహముదె ప్రకృతపాతము. మాయా
 స్వీతమతి నగుచుఁ గ్రమ్మతి
 ఈతీ ర్విలపింపవలసె. ఏమనవలయు?

14

కం. గురుచరితము విరచించుచు
 దొరకొంటిని బ్రచురపఱుప. తోడ్తో నేత
 త్వరమగురుగుఱిచియును వి
 స్తరముగ వ్రాసెదను. చేసెదను నిది పూర్తి.

15

—♦ చాతుర్మాస్య పత్రిక ♦—

... శ్రీమ త్వరమహంస పరివ్రాజకాచార్య ... వైదికమార్గప్రవర్తక ... శ్రీ విద్యానగరమహారాజధానీ కణ్ణాటకసింహాసనప్రతిష్ఠాపనాచార్య ... శ్రీవిరూపాక్ష శ్రీ విద్యాశంకరదేవదివ్య శ్రీపాదపద్మారాధక శ్రీమ త్వచ్చిదానందాభినవోద్దండవిద్యారణ్య భారతీస్వామిగురు కరకమలసంజాత శ్రీమ త్వచ్చిదానందాభినవశంకరభారతీస్వామిభిః

అస్మ దత్యంతపీయశివ్య గుంటూరుజిల్లా, పల్నాడుతాలూకా జానపాదునామక గ్రామనివాసినాం జానపాటి పట్టాభిరామశాస్త్రిణాం విషయే నారాయణస్మరణపత్రికా.

శివ్యజనోద్ధారార్థమై మేము దేశసంచారము చేయుచు నిజామురాష్ట్రములో, అదలాబాదుజిల్లాగ్రామనివాసులు ... అగు ... శివ్యజనులు

స్లో. చాతుర్మాస్యం యతీనాతు యః కారయతి ధర్మవిత్

స యా త్రైవిహిక మైశ్వర్య మాముష్మికసుఖం మహత్.

అను స్మృతిప్రతిపాదిత ఫలము పొందఁదలఁచి చాతుర్మాస్యనీత్య సీ (అమలా బాదు) గ్రామమున నిర్వర్తించుటకై పార్థింప వారి పార్థన సంగీకరించి ... దీక్షా రంభమును జేసి ... ఆజ్ఞాపించున దేవున ఇచ్చట శ్రీదేవీ నిత్యపూజాపద్ధతియొక బ్రతి దినము కారీరకబ్రహ్మసూత్రభాష్యశ్రవణమును యథావకాశ పురాణశ్రవణాదులును... సుప్రదాయానుసారము జరుగుచుండును. మఱియు ... శంకర ... విద్యారణ్యశివ్య పరంపరలో జేరిన మగురు ... శ్రీ శ్రీ సచ్చిదానందాభినవోద్దండవిద్యారణ్యభారతీ స్వాములవారి వార్షికారాధన యావృషసంవత్సర శ్రావణ బ 30 ... పూర్వారాధన ... ఉత్తరారాధన ... ౧౩ ... మే మీసీతమం దభిషిక్తుల మగుటచే ... వర్ధంతి మహాత్మ్యము జరుగఁగలవు గావున ... నాలుగురోజులు ... భక్తిశ్రద్ధలతో శ్రీ గురుప్రసాదమునకుఁ బాత్రులగుచు భాద్రపద శు ౧౫ కాంచీపు విశ్వరూపయాత్రోత్సవమందుఁగూడఁ దీర్థప్రసాద వ్యాసాక్షతల స్వీకరించి శ్రీ ... అనుగ్రహమునకుఁ బాత్రులు కాఁగలరు. ఈ సం ... దేవీ శరన్నవరాత్రోత్సవముకూడ నీపాంతము ననే జరుగఁగలదు. అభిజ్ఞుల కింతకంటె వ్రాయ నగత్య మేమియున్నది ?

నివాసః, అదలాబాదు.

ఇతి నారాయణస్మృతిః

పుష్య శ్రావణ శు ౨.

—(౧)—

—♦ జ్యోతిర్లత ♦—

(దైవజ్ఞరత్న సింధాంతి చింతలపాటి సుందరరామశాస్త్రిగారు)

15-8-1941 మొదలు 20 వఱకు నచ్చటచ్చట గాలిలోఁగూడిన ఖండ పుష్టి. కొలఁదిప్రదేశములలో ముసురు.

21 మొ. 27 వఱకు సంతటను వర్షము గురియును. గాలి విశేషించియుండును.

23 మొ. 1-9-41 వఱకునెండ మెండు. వాయువు మబ్బు. విశేషఖండపుష్టి.

2 మొ. 4 వఱకుఁ దుమారపుష్టి.

6 మొ. 9 వఱకు నచ్చటచ్చట నీడరగాలియు మబ్బు జల్లువర్షము, ఎండ.

10 మొ. 12 వఱకు విశేషమగు నెండలు.

13 మొ. 16 వఱకు విశేషమగు గాలి చలి యుండును.

ధరలు

15-8-41 మొ. 18 వఱకు ధాన్యము నూనె బెల్లము నల్లనరకుల ధర మాఱుటకుఁ గొద్దిగా హెచ్చు.

19 మొ. 24 వఱకు నన్నిటికి హెచ్చుతగ్గుగా మాఱి ధాన్యమునకు హెచ్చును.

25 మొ. 31 వఱకు నూనె చృత్తి నూలు విదేశీవస్తువులకు గిరాకి.

1-9-41 మొ. 10 వఱకు నాముదము బెల్లము నువ్వులనూనె వేరునెనగలకు గిరాకి.

11 మొ. 16 వఱకు వస్త్రములు నూలు దూది పిండి వస్త్రరా బాజారుదినుసులకు గిరాకి.

దేశ యోగములు

15-8-41 మొ. 21 వఱకు జనులకు రోగబాధ. గోహరి వస్త్రాలు తటస్థ మగును.

22 మొ. 31 వఱకుఁ గలహములు నువద్రోవములు పెండు.

1-9-41 మొ. 6 వఱకుఁ బ్రశాంతముగా నుండురు. జనుల శారోగ్యము. పశుపీడ.

7 మొ. 11 వఱకు సర్వారిష్టయోగము. ప్లేగువస్త్రాలవల్ల నష్టి.

12 మొ. 16 వఱకు నితరదేశములలోఁ గలహములు నష్టి విశేషము. జనులలో నాతు రత పెండు. ఆకస్మాత్కరుణము లెక్కుదు.

—♦ వ్యాసమహర్షి ♦—

(శిష్ట సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు)

... వ్యాసుడు పాండవపక్షాభిమానముతో భారతమును వ్రాసెనని (పెండ్యాల సుబ్రహ్మణ్య) శాస్త్రిగారు వ్రాసియున్నారు.

... పాండవపక్షాభిమానముతో ... వ్రాసినచో ... నియోగవద్దలిచే నైన పాండవోత్పత్తి హస్తీపురి కేతెంచిన పాండవులం జూచి కొందఱు అనుమానించినటు ... ద్రోణియధమునందు ధర్మజుని పలాయనము ... ధర్మజు భీమ నకులనహదేవుల కారణ వము ... యాదవకాంతలను గాపాడుటలోఁ బార్థుని యశక్తత ... పాండవ నరక లోకగమనము మున్నగువిషయములను వ్యాసుం డేలవ్రాయవలయును? ... తత్పక్షాను కూలముగా వ్రాయలేకపోయెనా? ... పాండురాజున కౌరవపుత్రులని ... యావ ద్ద్రోణముఁ బాండవోత్పత్తిలో వ్రాసినచోఁ గాదనువాఁ డెవ్వఁడు? ...

... వ్యాస కృష్ణ పాండవ భీష్మ ద్రోణాది భారతవీరులు శాస్త్రిగారి కెంత... హాస్యాస్పదులుగాఁ గనఁబడుచున్నను బ్రాజ్ఞులైన పురాతనాధునాతన దేశీయపండితుల చేతను ... పాశ్చాత్యవిద్వాంసులచేతను ... పొగడ్త గాంచుచున్నారు.

శాస్త్రిగారు ... వ్యాస శుక శౌనక వైశంపాయనాదుల ... భిష్టబ్రాహ్మణులం జేసియున్నారు ... నిరర్థకమైన గొడవ వ్రాసి యజ్ఞానులకు భీమ గల్పించు

చున్నారు ... నవనాగరికులకుమాత్రం మీ ... విమర్శ యత్నంతో పయోగ మగు చున్నది. భారతమున కజ్ఞానమైన యితరు లెవ్వరో వ్రాసిన విమర్శలం జూచి ... భగవంతుడైన కృష్ణుని వ్యాసాది దివ్యమహర్షులను ... ధర్మరాజు ద్విత్వమనామ్రాజ్యాధీశులను విదురసంజయూది రాజ్యాంగవేత్తలను గుంతీ ద్రౌపద్యాది మహాపతివ్రతలను నిందించుగూడదు. ... మనకుఁ దెలియనివిషయము లనేకములు గలవు ... సరిగా గ్రహించక ... దుర్వాదముల కెడమీయఁగూడదు.

... సంకీర్ణసంభవుడని ... కులహీనుడని ... దుర్యోధనాదులైనను లేక తత్పక్షియలగా నొక్కఁడైనను వ్యాసుని నిరసింపలేదు. రాజసూయమునఁ గృష్ణభీష్మాదుల ద్వేషించిన శిశుపాలుఁడుగూడ వ్యాసుని బూజింపఁదగిన ఋత్విగ్గణములొ నొక్కనిఁగాఁ బేర్కొనియున్నాఁడు. ... విశ్వామిత్రునకు వాల్మీకిమహర్షికి బ్రహ్మత్వము శ్రీమద్రామాయణ పెట్టింగీకరించెనో యట్లే వ్యాసునకు వేదములు భారతము సంగీకరించుచున్నది. ఆకాలమునుండి నేటివఱకు ... లోక మంగీకరించుచున్నది ... శ్రీమన్నారాయణుని యవరావతారమని ... సమస్తగ్రంథములు చెప్పుచున్నవి ... లోకము వ్యాసశ్రావణ చేయుచున్నది ... శాస్త్రిగారు వినాగా మఱియొక రెవ్వరు నీవిషయమిట్లు నుడివినవారు లేరు ... వ్యాసుని ... గుణదోషముల నాకాలపుఁ బ్రజలేని నిర్ణయింపవలెను గాని మన కెంతమాత్రము నర్హతలేదు. రాజసూయాశ్వమేధముల కాపూతులైన బ్రాహ్మణులు మహర్షులు మహారాజులు వ్యాసార్విజ్య మసంగీకారమని నుడువలేదు ... నిత్యంకముగాఁ జెప్పవలసిన వాక్యమును జెప్పక ముఖప్రీతివాక్యములం జెప్పటకది కాలము గాదు ... కావున వ్యాసుడు సంకీర్ణసంభవుడు గాఁడు.

... శక్తిమహిమని తనయుడైన పరాశరుఁ డుత్తమబ్రాహ్మణుఁడు. మత్స్యగంధి ... ఊత్రీయకన్య. ఈసంబంధముచే ... యుక్తసంతానమే కలుగవలెను ...

వ్యాసుడు మహామహిమాన్వితుడైన బ్రాహ్మణాతపస్వి గాని సంకీర్ణసంభవుఁడు కాఁడనుటలో సంతయము లేదు.

... శాస్త్రిగారు ... భారతము చదువుట కసహ్యత గలుగునని ... వ్రాసియున్నారు.

లోకముగా ననేకులు భారతమును ధర్మశాస్త్రమనియు నర్థశాస్త్రమనియు మోక్షశాస్త్రమనియు ... పఠించుచున్నారు ... తదనుకూలఫలము లభించుచునేయున్నది... శాస్త్రిగా రామష్మికమునకై యవలంబించిన యజ్ఞియాసలను మాని ... పెద్దల సేవ జేసి సత్పాండిత్య మలఁటచుకొనవలయును ... తన పాపకర్మకుఁ బశ్చాత్తాపము పహించినచో నామష్మికము కరతలామలక మగును. ఇప్పటికైనను శాస్త్రిగా రిర్వాణిమానములను పహించి కట్టును విడుచు టవమానికరమని దురాగ్రహముచే ఖండనముండనములకుఁ బ్రయత్నింపకుండురు గాక...

—♦ సూర్యసంస్థానము ♦—

(పెద్దిభట్ల వీరయ్యగారు, బి. యే., బి. యల్.)

హిందూదేశము స్వదేశరాజుల పరిపాలనలో నున్న కాలమందును మహమ్మదీయుల ప్రభుత్వమునందును దేశముఖులనియు జమిందారులనియు బిల్వంబదూవారు కొంతభాగ

మున కధికారులుగా నుండి సిస్తు వసూలుపఱచుచుండెడివారు. కొందఱు వసూలుచేసిన సిస్తులొక కొంతభాగమున కధికారముగలిగియుండిరి. హిందూరాజులేమి, మహమ్మదీయ చక్రవర్తులేమి, జమిందారులకు సావరముభూముల నిచ్చుచుండిరి. వీరు నితరుల కగ్రహారములు సీనాములు మొఖాసాలు నిచ్చుచుండిరి. ఆంగ్లేయులు చెన్నరాజధానిలొక బ్రాహ్మణముగలిగించుకొనఁగలిగినకాలమున కుత్తరస్కారులనఁబడు తెనుఁగుదేశమున రాజమండ్రిస్కారులు కొండపల్లిస్కారులు గుంటూరుస్కారులు మొదలగు పేళ్లతోఁ గొన్ని ... కలవు. కొండపల్లిస్కారులు ముస్తఫానగరమనియు గుంటూరుస్కారులు మృత్తుకానగరమనియుఁ బిలుచుచుండెడివారు. గుంటూరుస్కారులతోఁ జేరి యుత్తరముగానున్న యయిదుస్కారులు నుత్తరస్కారులని పిలువఁబడుచుండెడివి. నూజివీటి జమిందారి కొండపల్లిస్కారు (కృష్ణజిల్లా)లొక జేరినది. 1768 సంవత్సరమునాటికి మైదరా బాదునవాబు పరిపాలనలో నుత్తరస్కారులు లుండెను. అందు గుంటూరుస్కారు నిజాముకు సోదరుడగు బజాలతుజంగు జాగీరుగా జీవితకాలపు హక్కుతో ననుభవించుచుండెను.

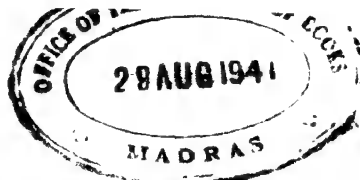
1768 సం॥ లొక గంపెనివారు నిజాముతోఁ జేసికొన్న సంధిప్రకార ముత్తరస్కారు లాంగ్లేయచక్రవర్త్యముక్తికి వచ్చెను ... బజాలతుజంగు 1782 ... లొక గాలముచేసినను 1788 వఱకు గుంటూరుస్కారు లాంగ్లేయుల యధీనము కాలేదు. సంధిప్రకారము 1823 సం॥ వఱకు నాంగ్లేయులు నిజాముకుఁ బ్రతి సం॥ 7 లక్షల వరహల పేష్కాను నుత్తరస్కారులు స్వాధీనమం దుచ్చందులకుఁ జెల్లించుచుండెడివారు. అంత నొక్కసారి 1200 లక్షల వరహలను నిజాముకుఁ జెల్లించి శాశ్వతముగాఁ జేష్కాపురహితముగ నాంగ్లేయచక్రవర్త్యమువారు నుత్తరస్కారుల కధికారులైరి. స్కారు లాంగ్లేయుల వశము కాకపూర్వము జమిందార్ల కుండిన స్వేచ్ఛ తర్వాత లేదు. మహమ్మదీయపరిపాలనలో జమిందారులే సమస్తమైన హక్కులను జలాయించుచుండిరి ... సాధారణముగా హక్కు లేనప్పటికి జమిందారులు విచ్చలవిడిగా ననేకాగ్రహారములు సీనాములు నిచ్చియుండిరి. 1768 ... తర్వాత ... సావరముభూములనుండి యియఁబడినఁ దప్ప నాంగ్లేయచక్రవర్త్యమువారు కొన్ని నిర్బంధములను గలిగించసాగిరి. నూజివీటిజమిందారి బ్రహ్మమున మేకా బసవన్నయనువారికి మహమ్మదీయచక్రవర్తుల వల్ల సీయఁబడినది. వారి వంశజులు నూఱు సం॥ లకుఁ బైఁగా ననేకములైన మార్పులకు లొకఁబడి పరిపాలించుచుండిరి. ఆంగ్లేయులు రాకపూర్వము మహమ్మదీయులకును జమిందారువంశస్థులకును గలిగిన వివాదములు చాలఁగలవు. ఈజమిందారులలో నప్పారాయ బిరుదమును నిజామువల్లఁ బొందిన విజయప్పాపారావుబహదరును ధర్మాప్పాహుని పేరు పొందిన నృసింహాపారావుబహదరును గలరు. వీరికాలమందే యనేకాగ్రహారములును సీనాములును నేర్పడివవి. కొందఱు జమిందారులు నైన్యముగలిగియుండి యుద్ధములుసేసిరి. జమిందారిని గోల్పోయి తిరిగి రాఁబట్టుకొనుటయు సంభవించినది. ఆంగ్లేయులు నిజాముతో సంధిచేసికొను 1768 సం॥ నాటికి నూజివీడు నిడదవోలు జమిలఁ బరిపాలించునది శ్రీ రాజా మేకా వేంకటాద్రిప్పారావుబహదరు...గారు. వీరు 1772

...లోఁ గాలధర్మమునొందిరి. వీరి కొమరులగు శ్రీ రాజా నారయ్యప్పారావుబహదరు గారు 1783 ... వఱకు జమీందారులుగా నుండిరి. అప్పటిలో వారికిని నాండ్లయ్యల గవర్న మెంటువారికిని గలహము పాసంగినందువలన ... జమీందారిని ... స్వాధీన పఱచుకొనిరి. కాని మరుసటి సం॥ (1784) లో ... తిరిగి ... నారయ్యప్పారావు బహద్రుగారి జ్యేష్ఠకుమారులగు వేంకటనరసింహాప్పారావు ... గారి కధీనపఱచిరి ... 1793 ... నాటికి ... పేష్కారు బాకిపడినందునఁ దిరిగి గవర్న మెంటువారు జమీందారిని స్వాధీనపఱచుకొనిరి.

1802 ... లో జమీందారులతో నాండ్లయ్యచిట్టతనమువారు కాశ్యతపు సెటిల్మెంటు సిర్కాణముచేసికొనినప్పు డప్పటివఱకు నొకటిగానుండిన నూజివీడు నిడద వోలు జమీందారిని రెండుభాగములు చేసి చిన్నభాగమగు నూజివీడుజమీందారిని నారయ్యప్పారావు ... గారి రెండవకొమరులగు రామచంద్రాప్పారావు ... గారికిని ఔద్దభాగమగు నిడదవోలుజమీందారిని ... వేంకటనరసింహాప్పారావు ... గారికిని సన్నుడు లీఁబడినవి. నారయ్యప్పారావు ... గారి మూడవకుమారులగు నరసింహాప్పారావు ... గారు 1816 ... లోఁ దమకు మూడవవంతు రావలెనని ... దావా తెచ్చి క్రొందరితో భాగము...ను బొందఁగా సద రదాలతుకోర్టువారు గవర్న మెంటు వారు జమీందారిని స్వాధీనపఱచుకొని తిరిగి వారి యిష్టమువచ్చినవారి కిచ్చినందున నరసింహాప్పారావు...గారికి భాగములేదని తీర్పునిచ్చిరి. తర్వాత నరసింహాప్పారావు... గారు కాలముచేసిరి. వారిసంతతివారికిఁ బై యిరువురు జమీందారులును గొంతకాలము క్రిష్ణమును బిమ్మటఁ గొన్ని గ్రామముల నిచ్చి సమాధానపఱచుకొనిరి. వేంకటనర సింహాప్పారావు...గారు 1864...లోఁ గాలముఁజేసిరి ... వారి కిరువురు భార్యలు. ... పెద్దభార్య నరసింహాప్పారావు ... గారి కొమరులలో నొకరును నారయ్యప్పారావు ...గారిని దత్తుచేసికొనెను. నారయ్యప్పారావుగారి యనంతరము వారిభార్య పాపమ్మ రావు ... గారు 1899 ... వఱకు జమీందారిణిగా నుండి కాలముచేసెను. ఈరాణి గారివద్ద మాడపాటి వేంకటేశ్వరరావుపంతులుగారు చాలకాలము దివానుగానుండిరి. ఈ జమీందారిణి యనంతరము నిడదవోలుజమీందారి రామచంద్రాప్పారావుగారి సంతతి వారికే ... సంక్రమించవలెనని పీఠికొన్నిలువఱకు వ్యాజ్యములు జరిగినవి. ప్రస్తుతము నిడదవోలుజమీందారి నూజివీటిజమీందారులలోఁ జేరిన వేంకటాద్రిప్పారావుబహదరు గారి కొకభాగమును వేంకటరామయ్యప్పారావు ... గారికిని శోభనాద్రిప్పారావు గారికిని సగభాగమును నరసింహాప్పారావుబహదరు సంతతిలోఁ జేరిన పార్థసారథ్యప్పారావు ... గారి కొకభాగమును వచ్చినవి ... వేంకటరామయ్యప్పారావు ... గారి యావవంతుకు మేడూరి యెట్టేటు రాఁగా వారి మైనరుకుమారులగు నారయ్యప్పారావు ... గారు పాపమ్మారావు ... గారిచేత దత్తస్వీకారముచేయఁబడి ... బాల్య ముననే మృతులగుటచే మేడూరి యెట్టేటుకూడఁ బాపమ్మారావు ... గారికి సంక్రమించి యామెయనంతరము పీఠికొన్నిలువఱకు వ్యాజ్యముజరిగి దత్తత చెల్లదని తీర్మానమై ... ఉయ్యూరుజమీందారి కొకభాగమును మీర్జాపూరు యలమఱ్ఱుజమీందారుల కొకభాగమును రాఁబడినవి. పాపమ్మారావు ... గారు శనివారపు, పేటలో నుండి

యనేకరాజబంధువులఁ బోషించుచు రొక్కము నగలఁ గాక కొన్ని గాముములను గొనియెచ్చియుండెను ... మరణానంతరము వారి రొక్కము నగలఁ జాలవలెను నితరులు కాఁజేయుట తటస్థించినది.

రామచంద్రాప్పారావు ... గారు కాలముచేసిన సిమ్మట నూజిపిఠజమిందారి వారి యేకపుత్రులగు శోభనాద్యప్పారావు...గా...రు 1866 వఱకు నెట్టియాటంకములు లేకుండఁ బరిపాలించుచుండిరి ... వారి కాలుగారు కొమార్లు ... వారిలోఁ జ్యేష్ఠుడగు నారయప్పారావు ... గారికిని దండీకిని వివాదలు పారంభమైనవి. శోభనాద్యప్పారావు ... గారు విరివిగ ఖర్చుచేయుచు జమిందారిని సరియైన ధర్మముఁ జేసి తప్పించుచుండినందునఁ గొమార్లకు ... పండియిప్పించవలసినదిగా 1867 ... లోఁ గలెక్తరుగారి గోరిత ... 1888 ... లో శోభనాద్యప్పారావు ... గారు కాలధర్మముఁ జెందిరి ... జమిందారి ... జ్యేష్ఠునకే సంక్రమించుచుండిన యాచారము ననుసరించి కలెక్తరుగారు జ్యేష్ఠులగు నారయప్పారావు ... గారికి ... స్వాధీనపఱచిరి. 1868 మేదల 71 ... వఱకు ... తృతీయపుత్రులగు వెంకటనరసింహప్పారావు ... గారు గవర్న మెంటువారికి బంపిణి సమిత్తము పంపిన యర్జీలు వృద్ధమైనందున ... వ్యాజ్యము దాఖలుచేసిరి. ఈదావా జిల్లాకోర్టులోను ... మైకోర్టులోను వాదికి వ్యతిరేకమై ప్రీవీకౌన్సిలు కవీలుచేయఁబడినది. ఇంతలో నారయప్పారావు ... గారు మృతిఁ జెందిరి. వారి పెద్దకుమారుని పక్షమునఁ గోర్టాఫ్ వార్డుసురు ... ప్రీవీకౌన్సిలువ్యాజ్యమును నడిపిరి. ఆక్టోబరు 1802 ... లో జమిందారి గవర్న మెంటువారివల్ల సీయంబడిన కారణముచేత నదివఱకుండిన యవిభాజ్యలక్షణమును గోల్పోయినదని ... అటు భాగములుగా విభజింపఁబడిటకుఁ దీర్పుగలిగెను. కోర్టాఫ్ వార్డుసులమందు బాదరు వాస్తవ్యులు సంగరాజు సుబ్బారాయఁడుపంతులుగారు ... మేనేజ్ మెంటుచేయుచుండిరి... 1832 సం॥ నాటికి విభాగము పూర్తమైనది. శోభనాద్యప్పారావు ... గారి జ్యేష్ఠకుమారులగు నారయప్పారావుబహదరుగారి ముగ్గురుపుత్రులగు రాజగోపాలాప్పారావు ... గారు రామచంద్రాప్పారావు ... గారు పరదరాజాప్పారావు ... గార్లకొక భాగమును దృతీయకుమారులగు వెంకటనరసింహప్పారావు ... గారి కొకభాగమును ద్వితీయకుమారులగు రంగయప్పారావు ... గారి కొకభాగమును నాల్గవకొమారులగు సింహాద్యప్పారావు ... గారి కొకభాగమును నయిదవకొమారులగు వెంకటాద్రిప్పారావు...గారి కుమారులగు వెంకటరామయప్పారావు...గారి కొకభాగమును వచ్చినది. ఈవెంకటరామయప్పారావుగారి కొమారునే ... పాపమ్మారావు...గారు దత్తుచేసికొనుట సంప్రదించినది. ... నూజిపిటిజమిందారివంశము మొదటినుంచి ధర్మములకుఁ బ్రఖ్యాతిగాంచినది. అందుకు నిదర్శనముగా జమిందారిలోఁ జేరిన మొఖాసాలు నగ్రహారములు సినామలఁ జెక్కుగలవు. పూర్వపు జమిందారులలో నరసింహప్పారావు ... (ధర్మప్పారావు)గారి ధర్మము లనేకము. రంగయప్పారావు ... గారు బెజవాడలో ... సుత్ర మేర్పాటుచేసి కొంతభూమి నిచ్చిరి. వారి కొమారులగు వెంకటాద్రిప్పారావుబహదరుగారు సుత్రమునకు విశాలమైన స్థలము నేర్పాటుచేసి భూములమీఁద హెచ్చయింజు దాంగల యేర్పాట్లకు

స్థిరముగాఁ జేసిరి. ఇదిగాక నూజివీడు హైస్కూలు నిమిత్తము మంథెన వేలేరు గ్రామములను రంగయపూరావు ... గారు దానముచేయున్నారు. ఒకప్పుడు రంగయపూరావు ... గారి వద్ద కొక సొకరు ధాన్యము దొంగిలించినటుల రిపోర్టు చేయబడగా పందలకొలఁచి జీతములు తీసికొనుచు జమిందారిసొమ్ము కాఁజేయవారి సంగతి తలంపక యన్నమునకు లేక ధాన్యమును దీసికొన్నవాఁడు మీకుఁ జిక్కినాఁడాయని మందలించినటులఁ దెలియుచున్నది. ఈరాజాగారి యౌదార్యము మెండు. వీరికొమారులగు వెంకటాద్రిపూర్వరావుబహదరుగా రాంగ్లమునఁ జరిక్షల నిచ్చి యాంధ్రమునఁ బాండిత్యము కలిగిన సిగర్లవూదామణులు ... వేంకటరంగయపూరావు ... గారు సత్కథాకాలక్షేపము చేయుచు మిక్కిలి దైవభక్తితోఁ గాలము గడపుచుందురు. ... ఇట్టికి నాంధ్రీయవిద్య చెన్నపురిలోఁ దెల్లవారి సాంగత్యమున నభ్యసించి కొండఱు చెన్నపట్టణములో నుండుచున్నరు ... ఇట్లదైవమగు నాకిరివల్లి శోభనాచలపతియందు భక్తిగలవారై వంతులవరుసను గ్రవముగా నుత్సవాదులను జరిపించుచున్నారు. ఆకిరివల్లిలో నన్న సంస్కృత కేవలపాఠశాలయు జమిందారుల పోషణలో నుండునెడల మిక్కిలి బాగుగ నుండును. తిరుపతి కొచ్చి మొదలగుచోట్ల నిట్టి పాఠశాలను దేవాలయముల భర్తృకర్తలే నిర్వహించుచున్నారు. నూజివీటిజమిందారి ... చిన్న చిన్న భాగము లేర్పడుటవల్లఁ బూర్వపు టొన్నత్యము తగ్గుచున్నది. ఇటీవల నయ్యూరు యన్వేటు ... వేంకటాద్రిపూర్వరావుబహదరుగారు ... అవిభాజ్యపు యన్వేటులలోఁ జేర్పించి. ఇటీవలఁ గొన్ని గ్రామము లపూర్వరావువంశమునుండి...వీరిపోవు . ఉన్నవి.

ఈజమిందారి పాలనలో ... ఇటీవలివారిలో ... మాడపాటి వెంకటేశ్వరరావుగారు మొదలగువారు ముఖ్యులు ... దానకర్ణులని ఖ్యాతిగాంచి ... వీరందఱును జమిందారులచేయ భర్తృకర్తములలో దగునలహా నిచ్చి ప్రజారంజనముగ నుండిరి. మాడపాటి వేంకటేశ్వరరావుగారు రంగయపూరావు ... గారవద్దకు బాపమ్మరావు... గారివద్దకు జాలకాలము దివానుగా నుండి వారిచేఁ జేయించిన భర్తృములు కాక స్వయముగ 4 లక్షల సూసాయల యాస్తి దానముచేయుచు మరణశాసనము వ్రాసి కాలము చేరిరి. నూజివీటిసంస్థానాధీశుల ద్రవ్యము స్వహస్త పరహస్తముల ద్వారముగఁ గృష్ణా జిల్లాలోని యనేకకుటుంబముల కుపయోగపడుచుండుటయు వారివంశము ... కాశి మొదలగు స్థలములందు కర్తృపూర్వరావువంశముగఁ బరిగణింపఁబడుటయుఁ గలదు. ప్రస్తుతపు జమిందారు బందఱును బూర్వుల మార్గముననే సంచరించి సంస్థానము శీఘ్రముగా పాడుటకై సర్వేశ్వరుఁ డాయురారోఽన్యైశ్వర్యము లొసంగుఁ గాత !

—◆ మాణిక్యప్రభు చరిత్రము ◆—

(శేషాద్రిమణికవులు)

మహారాష్ట్రదేశమున భక్తులు వెక్కిరిండు గలరు. అందు ... మాణిక్యప్రభు జీవిత మొక్కటి. ఈప్రభువు భా వనుమహాసీయుఁడు మూలపురుషుఁడుగా మహారాష్ట్ర బౌద్ధమతవంశములో బుద్ధుడ ... కీర్తివత్సగోత్రమునకు సంబంధించిన యుక్తమ వంశములో నుద్భవించెను. జన్మస్థానము నీజామరాష్ట్రమునందలి గుల్బర్గాకు ముప్పవితైళ్ల దూరములో నున్న కల్యాణపురమునకు సమీపమునఁ గల లాడవంటి. ఒకపుణ్యదంపతుల

కీప్రభువు దత్తాత్రేయాంశమున కా॥ ౧౫౪౩ మార్గశీర్ష శు ౧౪ జన్మించెను ... ఈయన కొంతకాలము ... కల్యాణపురపాతములో హయిరీ గుమాస్తాగా నుండి ప్రభుత్వాదాయము ధర్మార్థముగా వినియోగించి ... రాజకీయమునుండి బయటబడెను ...

తరువాత ... కాస్త్ర ... జ్ఞానము వార్జించి గృహస్థాశ్రమము స్వీకరింపక కల్యాణపురమున ... అతిశృద్ధాగతులకు లేదనకుండ నన్నదానము గావించుచుండ ... అన్నపూర్ణాదేవి ... ఒక కణ్ణము జోలియు సమర్పించెను. వీనిసహాయమున ... ధర్మకార్యములు విరివిగా సాగించి యశమార్జించెను. ఈత్యాగి కీర్త్యరుండు జంగమువలె బ్రత్యక్షమై రెండు రుద్రాక్ష లేకముఖవి యొసంగెను. అంత ... తన్నాశ్రయించిన వారికి దత్త్రోపదేశము గావించుచు జిద్విలాసముల నెఱుంగజేయుచు భవిష్యత్తుల నెఱింగించుచు ... కలియుగవైపతముగా వర్తించెను. బోధ సర్వసమచుగా నుంటచే బెక్కుండ్రుమహమ్మదీయు లీతని మతములో జేరసాగిరి. మతావేశపరమకు ... లది యెఱువక ... మతసంగ్రామము గావించి యాతనివలన ఖురానులోని రహస్యములు గ్రహించి గూనందపరవశులై...రి. పెక్కుమందికి మోక్షధర్మము లుపదేశించి మాణిక్య ప్రభుండు తీర్థయాత్రలు గావించి దివ్యక్షేత్రములు దర్శించి కొంతకాలము గానగాపురములోనుండి వీడవ బీడరులో గొప్ప మఠము స్థాపించెను. వీడవ బల్లకి నెక్కి ... కల్యాణికి బోవుచుండ బాలికీ కల్యాణికి మధ్య సిద్ధులు ప్రభునకు బ్రత్యక్షమై యటనే మఠముగట్టుకొని నివసించువని యాజ్ఞ యొసంగుటచే జీరకాల నుట వసించెను ... దైవాంశ గ్రహించి దేశవాసులు వేలకొలది కానుక లీయసాగిరి. దీనిసహాయముతో నీమహాత్ముండు ధర్మకార్యములు సంతర్పణలఁ గావించుచు బలుమాఱు దేశముల ముట్టించు రోహిలాలకు సత్కరించి దోషికుల మానికొనెను ... ఈ ... తేజము దేశము సంతయు శావరించుటచే దూరస్థులు సమావేశములు మొక్కుబడులు చెల్లించుచు భక్తులై వర్తింపసాగిరి. ప్రభువునకు ధర్మదాయము వేలకొలది రాసాగెను. స్వయముగా మధ్యాహ్నము ప్రభువర్యుడన్నపూర్ణాదత్తములగు జోలి దండముఁ గొని పోవ దేవాలయములలోని విగ్రహములు భిక్ష పెట్టసాగెను. తన యాదాయము పండితసత్కారములకు సత్తీములకు నన్నదానమునకు వినియోగించి దైవదత్తమగు తన యమానుషశక్తి లోకమున బలుమాఱు సాటి లీలావతారుడని పేరువడసి యామహాత్ముండు 1865 డిసెంబరులో సమాధిజేరెను. ఈమహాత్ముని పేరుతో జన్మస్థలమగు లాడపలిలో ... ఇంకను బెక్కుచోటుల ... మఠములగలవు. ఈమహానీయుండు సిద్ధిపొందిన స్థలమున గొప్ప సమాధియు మఠముఁ గలదు. అచట సత్తీమునైతము గలదు. ఈమఠమున కిప్పటికిని వేలకొలది యాదాయము వచ్చుచున్నది. ఈమఠ మొక సంస్థానమువలె నుండును. ఇటునుండు నుద్యోగులకు నెలకు నాలుగైదుపందలగూప్యములు వేతనముగా నీయబడుచున్నవి. ప్రతివత్సరము మార్గశీర్ష శు ౧౧ మొదలుకొని చతుర్దశివఱి కుత్సవములు జరుగుచున్నవి. ఈ...మఠమునకు వచ్చు ప్రతివత్సరాదాయము ... ధర్మార్థముగా వినియోగింపబడుచున్నది. ఉత్సవార్థము వచ్చు భక్తసమూహమునకు మితిలేదు. మాణిక్యప్రభు పేరుతో నిజామురాష్ట్రమున బెక్కుచోటుల మఠములు గలవు. అమఠములలో బూజులు జరుపబడుచు వైభవోపేతముగా నున్నవి....

—◆ నిశ్చయబుద్ధి కష్టపఱచునములు ◆—

(తానః నిజమని యెఱిగిన యంతమును జెప్పబడును బుద్ధి నెత్తును సంశయముగ నుండునట్లును మఱియె యురయును గృహము నేర్పించెను. యురయు బడివంతు లొక నాఁ డొకనోటిలెక్క యడిగెను. అగ్రస్థాన మలంకరించిన యొక బాలుఁడు సరియగు జవాబిచ్చెను. కాని యుపాధ్యాయుఁ డంతట నిలువక తరువాతవారి నడిగెను. యురయు సరియగు జవాబిచ్చెను గాని యుపాధ్యాయుఁడు విసువబాలుర నడుగుమఁడెను.

కుమాః— మీ ప్రశ్నకు నాయుత్తరమే సరియైనది.

ఉపాః— అటులయిన నీ వగ్రస్థానమున కరుగుము.

పద్ధతులు సరిగఁ జెప్పిన బాలుఁడుః— నేనును గురూయు చెప్పిన మొత్తమునే చెప్పితిని. మీ రంగీకరించుకొనితిరి.

ఉపాః— చెప్పితిని, నే నావలబాలుర నడుగుమఁడిన సంశయించి యూరకుంటివి. అందువలన నీ కవి ధృవముగఁ దెలియవని నిశ్చయించితిని. ఇక నెన్నడేని నీ వెఱిగిన యంతమును నడుపుటలో సంశయము వదులుమఁడవలెను. న్యాయవర్తనమును నిశ్చయబుద్ధి యుఁ గలవానికిఁ బంచధూతములు సహకారము లగుచుండును.

(కామేపల్లయును గ్రామమున నొక బ్రాహ్మణుఁడు బానిద్రావృత్తి నిశ్చయపారిరంధ మొనరించి పూర్తికావించఁగలిగెను. చూచితిరా బుద్ధిబలముయొక్కయుఁ బట్టుదలయొక్కయు మాహాత్మ్య మొత్తెంతకార్యములఁ గొనపొగించఁగలిగియుండునో. చిన్నతనమునుండియుఁ బట్టుదల నవలంబించినవారి దృఢచిత్తుల నొనరించును.

ఒక వేఁగులవాఁడు పరరాజుచేఁ బట్టుపడెను. అచటి యుద్ధనియమముల ననుసరించి వీనికి మరణమందన విధించఁబడెడిది. ఆకఁ డీసంగతి నెఱిగియుండెను గావునఁ జెప్పటి మూఁగవలె నటించ నారంభించి యెన్ని విధములఁ బరికించినను దన పట్టుదల విడువకుండెను. తుదకు మరణము విధించితిమనినను మన్నించితిమనినను నేమియుఁ దెలియనివానివలె నటించి కతుల నమ్మించి పారిణక్షణ మొనరించుకొని పోయి తన్నేలినవారి కీయంతము లెఱుకపఱచెను. శిశువుల కట్టి పట్టుదలకలవారి కథల నుడివివారి కోమలహృదయముల నట్టి బీజములు నాటునట్లు బోధించుట తలిదండ్రుల ముఖ్యకర్తవ్యము.

మానవపరమార్థము సుఖాపేక్షయే కాని యది లభించు మార్గ మరయఁగలవారలు కొలఁదిమందిమాత్ర మొందురని చెప్పవచ్చును. సుఖము పడయఁగోరువా లెల్లను గష్టము చేయు నలవాటు కలిగించుకొనవలెను. మూలుగును నుత్సవవిగ్రహమువలె నలంకరించు

కొని వసుల కడదొలగవారల కేమాత్రము ముఖము నమరుట దుస్తరము. ఎట్టివారి నీరి వరించునని ఋషిపుంగవులు వచించినో తెలిసికొని యాతక్షణములఁ దనుయించులపఱచుకొనినవారిలో నదృష్టవంతులు కొనివాడు లేరని విచారించిన ధృవపడఁగలరు. పాటుపడువాని కదృష్టముపట్టుట సామాన్యము. లోకమున నెవరికేని యూరిక యదృష్టము పట్టుట కల్ల. ఏ యితరకారణములచేతనైన నైశ్వర్యప్రాప్తి కలిగిన నది నిలిచి సుఖపరిమళము ననుభవమునకు రాకుండఁ దొలగిపోవుట సామాన్యము. పాటుపడువారి నదృష్ట దేవత వలచి పెనుచును, అట్టివారల మనఁబుల కేకీకారములు నంటక నిత్యసంతుష్టి పొందుచుండును. వారికి దురాలోచనల కడము కలుగదు. అదృష్టమును నమ్మినవారికి వలె నాకాభంగము కలుగదు. కాన వార లుల్లాసముగఁ బనులు దవులుకొనఁగలిగి యుండుదు. కావునఁ బసితనమునుండియు గాలియెండల కొట్టి సంచరించునటుల వల వాటుపఱచవలెను. అట్లవడినపిల్లలు సామాన్యకీతవాతములకు లొంగక దృఢఁ బ్రులై దీర్ఘాయురార్యములు కలిగి వర్ధిలగలరు. చాలకాలము నీటియందుఁగడపు జాలరులును రజతమును కీతాతమముల నోర్చుకలిగి యుండుటయుఁ గర్నకుల శిశువులు పాలములుం దిరిగినను బలుబుకాఁకల నలగఁకుండుటయు నిందుకుఁ దార్కాణము. పాటుపడుచుండి నను గాలియెండలం దిరిగినను మోటుపాటుదురని యట్లు తిరుగినీయక విడలం దెంచు తిలిదండ్రులు బలహీనులుగను, లోకిష్టులుగను నల్పాయుష్యులుగను నొనరించుచున్నామని గ్రహించవలెను. ముఖ్యముగ నైశ్వర్యవంతులును సంతాన మమితము కలవారు నీ రహస్యము నెఱిగియుండుటవసరము.

తల్లి పనిచేయునపుడు చిన్న చిన్నవస్తువు లందిచ్చునట్లును దండ్రి యలసి యంటి కడదెంచినపుడు గొడుగు మొదలగు నానకరణములఁ బరిచర్యచేచి నీరము మొదలగునవి యందిచ్చునట్లును కేర్పి పనియం దభిరుచి కలిగించవలెను. తిలిదండ్రులు పనిచేయు నపుడు తమపిల్లలు లోడ్పుడునట్లు ప్రోత్సాహపఱచుచుఁ దగుమాత్రము పనులఁ జేయించవలెను. కాని శ్రమ నందఁగలరని వారిండుటగాని వార లలయునట్లుధిక్కని కలిగించుటకాని మాడదు.

నిరుపేదరాలగు నొకయనతనికి బుత్రసంతతి కలిగిన కొలఁదిదినములకే కుటుంబమును బోషించుధర్త మృతి నందెను. కాని యామె కుటుంబమునకు లోటురానీయక పాటుపడుచు నుండునకు విద్యాబుద్ధులం జెప్పియుచు నతనికి మనుమనచ్చాచారికి ధనికురాలయ్యెను. ఇరుగుపొరుగువా రెల్లరు నామెకుఁ బరనవేది లభించినదని తలపోయచుండిరి. ఈమె దైశ్వర్యమున కబ్బురపడుచుండిన యొకరిత యామె నాశ్రియించి తన కాబాగుపడుమార్గము తెల్పుమని ప్రార్థించెను. కాలాతిక్రమమున కానీక నిర్ణయించుకొనిన పను లెప్పుటి కప్పుడు నిర్వర్తించి స్వయంకృషిచే నభివృద్ధి పడఁజుఁగలిగితినిని వివేదించి నీకున్న నలువదివత్సరములం దిగువగోడులు వ్యర్థమయినవని విచారపడుచుండిననియు నిప్పటికేని సోమరితనము మాని పాటుపడఁగలవేని బాగుపడఁగలవని విప్పిచెప్పియు లోకమునఁ బేరుప్రతిష్ఠలఁ గాంచినవా రెల్లరును బట్టుదల కలిగి పను లొనరించినవారలే యనియుఁ జెప్పి యాక్రింది సమాచారమును వినిపించెను.

“మన ప్రభుత్వమువారి జన్మభూమియగు నిండ్లాండునందుల బూర్వము సోమ
రుల దండించు నాచార ముండెను. ప్రభుమనున నట్టివారల పేరులు వ్రాసికొని పాటు
పడుట నేర్పికొమ్మని మందలించి వదలుచుండిరి. రెండవసారి యొక చేతిపై న రిక్ష చేసి
యొ మూడవతూరి దెబ్బలు కొట్టియు నాల్గవసారి దెబ్బలుకొట్టి యొక చేవి తెగఁగొని
యొ నవ్వుటికిని బాటుపడు నభ్యాసము కావించుకొననినో మరణదండన మిడుచు
పచ్చిరి”.

పాటుపడుట నుక్యాదా లోనుమని మందబుద్ధులు తలంచుచుందురు. లోహమును దేహ
మును రా పిశివలన దృఢపడి పక్రొకొనించునని విచారించినవారి కెల్లరకును భుగ్గివనుగును.
వాడఁబడు నిజము తత్తతల్లలాడుచుండునట్లు పాటుపడువాని దేహము కళాపుర్యతచే
నలరారుచుండును. అంతటను రక్తము చక్కఁగ వ్యాపించి బిగ్గివనుగును. మెదడు
శుభ్రపడి నిర్మలచిత్తము కలుగును. నరములు బలపడును. ముఖవికాసము హెచ్చును.
కన్నులు తేటగ నొప్పారుచుండును. మన యవయవములను మనము వాడినకొలది బల
పడున ట్టిక్వమఁడు నిర్ణయించుట నలంచిన నది యొక యద్భుతముగఁ దోచును.

చిరకాలాభ్యాసముచే సామాన్యబుద్ధియందుండును విద్యయం దసాధారణపాండి
త్యము నందఁగలఁడుగాని యితనికంటె బదిరెట్లు చాకచక్యము కలవాఁడైనను గొలఁది
యభ్యాసముచే వానితో సమత్వము నందఁజాలఁడు. అభ్యాసము చేయజేయ నది నైజ
ముగ మాటును. సదభ్యాసము నుగుణసంపదల నీనుచుఁ బూచండవలె శరీరముల నల
రించును. సదభ్యాసము సర్వమనలె శరీరమును బెనవైచి విచారస్యాప్తి కలిగించును.

దినమున కొకకొకముచొప్పునఁ జదివినవారలె చండితులు. విడువక యొక్కొక
పాదచ్ఛాయ నీడును నడచెడివారలె గమ్యస్థానము చేరుచుందురు. విడ్డలు చండితులు
కావలెనని కొరు లెల్లరకును దినమున కొక మాత్రసాంశమును జెప్పి వారి నాహ్లాద
పఱుచుచుండురు. అట్టియోచన గలవఁటుంటినులు వఱుదినము క్షిలలకుఁ దెలుపఁగల
యంశముల నేటియొంటికోమచుందురు. చదువునపు డాయాసముకాని వినుగుకాని
కలిగిన క్షేణిగినతోడనే కుమారయ్యమును వేణికిని బనులు కల్పించియు ముదాపహ
మగు విషయములఁ దెల్పియుఁ దన్నివారణ మొనరించి మరలఁ జదువుట కుల్లాసము
కలిగించును. మున్నించు లెపుడును జరగనీడు.

కాయకృష్ట మొనరింపనివారి శరీరిని సుఖమే కలుగదు. ఎండ గినివారికే
నీడవలన నాస్వాద్యమును కలుగును. ఎండం దిరుగనివాఁడు నీడవలనఁ గ
మన మెఱుంగఁజాలము. అటులనే కష్ట మొనరించనివానికి సుఖానుభవ
సన్యము.

కావుననే కష్టమే సుఖమని వాడుక కలిగినది. కష్టీఫలీ. కష్టమె యువాఁడే
ఫల మనుభవించఁగలఁడు. కష్టము లేకుండ నెట్టిఫలము లభించినను దానిఁ సినవాఁడు
కష్ట మొనరించినవానినలె సుఖ మనుభవించఁగలగుట దుర్లభము. లోక నెవరినీని

యెంతలెంతకష్టముల నొసరింపజేయఁగలిగినదియు నొకమఖాపేక్షయే. తనకష్టమువలన ఫలప్రాప్తి కలుగదని యెఱిగిన వెనుక నెంతటికష్ట గాఢైరను నాపని రవంతయైన నుత్సాహముతో నెఱవేర్చుచాలఁడు.

ఒక పాక ముసురుదినమునఁ గటికచీకటిలో బరువైన పశుగ్రాసము మోసి కొనివచ్చి తన పంచుకురుగుపై నొకరాతికి వైచి కష్టము దీటికట్టవృత్తయ్యయని తుర్రుటికాలము నిజవబడి పిమ్మటఁ దడియుచునే పశువుల నాయాఁడరకాలిలో నెవరించి మార్చి కట్టును వానికడనున్న వేడ నుదలగు కశ్మలము దీనివైచునఁ బ్రయత్న పడుచుండెను. అది గాంచుచు నట నానీనుఁడై యున్న సన్యాసియుకఁడు సన్యాసీ మఱి సంసారి మఱి యని తలంచుచుండెను. అతని పని ముగించినతోడనే లోపలి నుండి భార్య వేడివేడినీరు స్నానమున కమర్చి స్నానాంతరము పొడిగుడ్డుతో నొడలు తుడిచి నుమ్మముకడఁ బీటపైఁ గూర్చుండిన భర్త కనుకూలముగు భోజనమిడి యనంతరము శత్రు నమర్చి యతఁడు పొండిఁజెనుకఁ బొదసేస చేయించుండెను. అయిదుదినుముల కాలములోపలనే యతఁడు యువెట్టి సిగ్గిగుసాగెను. కష్టమొనరింపకుండుటచే నిద్రపట్టక యిది దిలకించుచుండిన సన్యాసి తొడలంచినది సరికదా యు సంసారి మఱి సన్యాసీ మఱి యని యుండుట పశుంజనమునియు నిగ్ధరించెను.

మఖాప్రాప్తియందుఁగల నల్పకమే మన మెంతకష్టములేని యొర్పుట కొడలు పంచి శ్రమ నహించునంతటి యోషిక మవయిం దాపహించజేయుచుండును. కానఁ బసికనమునుండియు శిశువుల కీసంగతి తెలియునట్లు బోధించుట తల్లికి విధి.

కడుపునొండఁ గూడు కలిగియుఁ జేతినిండఁ బనిచేరునివారలే సోమరులగుదురు. వడవఁగలిగినపుడును నెచ్చటికేని చంకఁబెట్టుకొని పోవుచుండుటయు నెత్తుకొని తిరుగుచుఁ బనులు వారు స్వముముగ నెఱవేర్చు సామర్థ్యము కలిగినపుడు నట్లు చేయనిక గారాబముచే నితరు లొసరించుచుండుటయు శిశువులను సోమరితన ముంపరింపఁ జేయును. తమ కవనరములగు పనుల నొరులు చేయువలెనను తోరిక కలిగించును. పెద్దవారయినకొలది నీతొరిక బలిసి వారిని మొదటిరకము సోమరిపోతుల నొసరించును. దారిద్ర్యమునకు సోమరితనము దోహద మొనరించును శిశువు లొడ లుయునట్లు పని చేయుటచేఁ గలుగు వాయాసముకంటె సోమరులుగ నుండుటచేఁ గలుగు శ్రమ మధికమని తలదండ్రు లెఱిగి పనితనముచుండియు నీడుపడగిన పనులు చేయునట్లు పోత్సాహము కలిగించుచుండవలెను. పని నియమించకమున్న వారది చేయఁగలరని నిశ్చయించియే చెప్పవలెను. ఒకవేళ జేయఁజాలరని మన మెఱింగినచో వారది చేయ నకుకట్టి తమ కసాధ్యమైనదని తెలిసికొని వదలునట్లు చేయవలెను.

శ్రీ. ఆయుష్యమందమా యత్యంతచపలంబు,
 వార్ధకంబా క్లేశవర్ధకంబు.
 తారుణ్యమందమా తరళాతితరళంబు,
 వైశవంబా జాడ్యసంహతంబు.
 బాంధవులందమా భవబంధనంబులు,
 లోకమా విషయకాలుష్యమయము,
 భోగంబులందమా రోగస్వరూపంబు
 లాసలా మృగతృష్ణికా సమములు

తే. మృత్యువా యెట్టివారలమీఁదనేని
 యిండుకంతయు మొగమోట మెఱుంగఁబోదు
 సంయమిశ్వర! యిట్టిసంసారమందు
 నేరికేనియు నాస్థ వహించుడగునె?

384

వ. ఇదియనుంగొక

385

శ్రీ. ఇంద్రియంబులె శత్రుబృందంబు లయిపోయె
 సత్యం బసత్యతాచ్ఛన్నమాయెఁ
 దనకుఁదా వైరియై మనసు బాధలనందె
 భావముల్ వేలవత్సంబుచెందె
 సకలకర్మములు దుష్ఫలదాయకములయ్యెఁ
 దలఁపులు స్త్రీనిష్ఠితంబులయ్యెఁ
 గోరికల్ విషయానుసారిత్యమున మించె
 నాత్మచమత్కార మంతరించె.

గీ. మాయతెర గ్రమ్మి సకలంబు మఱుగుపరుపఁ
 దెలియనేరక చిత్త మాకులితమయ్యె
 సంయమిశ్వర! యిట్టిసంసారమందు
 నస్మదాదుల కేరీతి నాస్థ గలుగు!

386

శ్రీ. చిత్త మహంకారదత్తమై చెడిపోయె
 వస్తు వవస్తురూపమునఁదోఁచె
 రసము లత్యంత నీరసములై కనుఁగించె
 దరుణులు దోషప్రధానలైరి

భావసందోహం బభావోపహతమయ్యై
 నాత్మతత్త్వంబు దురాపమయ్యై
 అనురాగ మనురోగ మంతకంతకు హెచ్చె
 వైరాగ్యభాగ్యంబు దూరమయ్యై

తే. సూక్ష్మదృష్టి నశించె రజోగుణమునఁ
 దమము నానాటి కమితవిస్తారమయ్యై
 సత్యగుణ మెంతయుఁ దుర్లభత్వ మందె
 ఇట్టిసంస్కృతి నాస్థ వహించు తెట్లు ?

387

క. స్థితి కస్థిరత ఘటిల్లే
 ధృతికే వైధుర్య మొదవె దినదినమునకుఁ
 రతి హెచ్చె దుచ్ఛసుఖముల
 మృతి యాతటి వేచియుండె మీఁదఁ బడంగఁ.

388

సీ. మనసు మాంద్యంబుచే మాలిన్యమును గాంచె
 దనువు నాశోన్మృఖత్వము వహించె
 మొనసి జీవులనెల్ల ముదిమి కాల్పుచునుండె
 బాపంబు జగమెల్లఁ బండి నిండె
 బ్రాయంబు జతనానఁ బరువులెత్తె దోడంగ
 సత్యత్వ మప్రకాశత నడంగ
 సాధుసాంగత్యంబు చాల దుర్లభ మయ్యై
 ఖలమైతి యెంతేని సులభమయ్యై
 తే. కరుణ కఱవాయె సమ్మోదకలన వోయె
 ధైర్య మరుదాయె నైచ్చ మాధారమాయె
 దలఁపు చెడిపోయె సద్గతి తెలియదాయె
 బుట్టుచావుల లోకంబు మునిగిపోయె.

389

సీ. దైత్యబృందం బైన మృత్యువుపాలగు
 భృవునిజీవితమైన ధ్రువము కాదు.
 సురసంఘమునకైన మరణంబు తప్పదు.
 దిగ్బాలమైన నదృశ్యమగును.
 దేశమ్ములైనను నాశమ్ము గనుచుండు
 కైలమ్ములైనను సమసిపోవు

స్వర్గంబయినఁ గాలసంగ్రస్తమై చెడు
నంతరిక్షంబైన నడఁగిపోవు.

తే. భూమియైనను నిధనంబుఁ బొందుచుండు
నంబునిధులైన శుష్కంబులై నశించుఁ
దారకలునైన రూపవిదూరము లగు
నస్మదాదుల కింక స్థైర్యంబు గలదె!

390

చ. సమయును సిద్ధసంఘములు, సారససంభవుఁడ౯ నశించు, శ్రీ
రమణుఁడు రూపుమాయుఁ, ద్రిపురద్విషుఁడ౯ నిధనంబు నందుఁ గా
లము లయమందు, దైవము పలాయితమై చెడు, నాకసంబు నా
శము గను నస్మదాదులకు స్థైర్యముగల్గునె సంయమిశ్వరా! 391

చ. సురపతి తా మృతి౯ బడయు, సోముఁడు వ్యోమత నందు, భానుఁడ౯
మరణముపాలగు౯, బొడవుమాయును వాయువు, కాలధర్మము౯
బొరయును గీలి, యంతమునుబొందుఁ గృతాంతుఁడు, విత్తనాయకుం
డెరయగు మిత్తికి౯, గలుగునే చిరసంస్థితి మమ్ము బోంట్లక౯. 392

ఆ. వె. ఇదియఁగాక నిరత మిభవనములెల్ల
మునివరేణ్య! కనఁగ వినఁగఁ బలుకఁ
దెలియరానిరూపు గలిగి మాయికుడైన
యొకనిచేత మోసమొందుచుండె.

393

క. అభిమాన కలావశతం
బ్రభవించినయట్టి జీవవర్గంబునఁ ద
ద్విభుతకు వెలియఁగుజంతువు
త్రిభువనములలోన లేదు ధీరవరేణ్య!

394

తే. భానుఁ డీతనికి౯ రథభావ మంఠి
దుర్గమప్రదేశములందుఁ దోలఁబడును.
ఇతనిచేతనె భూగోళ మెల్ల ధిష్ణ్య
చక్రసంవృతమయ్యెను సంయమింద్ర!

395

క. ఈతని సంకల్పముననె
భూతలమున నరులు, స్వర్గమున దేవతలు౯

బాతాళమందు భుజగులు

జాతులగుట మృత్యుంగనుట జరుగుచునుండున్. 396

వ. దేవా ! యిట్టి పారతంత్ర్యదోషోపహతంబగు జగంబున విశ్రాంతి
దుర్లభంబని వేటి నుడువలయునే ! ఇందేనియు నేటులేని బ్రయ
త్నంబున మనశ్శాంతి సాధించుదమన 397

తే. అతనుఁ డఖలేశ్వరునితోడఁ బ్రతిఘటించి
ముగ్ధజీవుల మాయచే మోసగించి
అక్రమంబుగ విక్రాంతుడై జగంబు
నాక్రమించుచునుండె నిరంకుశముగ. 398

తే. అతని నైదోడు మాధవుం డలఁగిసోన
గురిసి దెసలెల్లఁ దావులన్ గ్రుమ్మరించి
మాధజీవుల చిత్తంబు మోహపెట్టి
చావలంబును బొందించు సాధుచరిత ! 399

క. వలపుగల చెలుల వాలూచ
పులు సోకినయంతఁ బొంగిపొరలెడు మనసున్
నిలుపుకొన నరుల కెంతటి
తెలివియు నుపయోగఁడదు ధీరవిచారా ! 400

వ. ఇదియునుంగాక. 401

క. పొడముచు నడఁగుచుఁ గాలపు
బడబాసలమందుఁ దుదకుఁ బడు కాపురపుం
గడలితరంగంబుల లె
క్కిడఁగా శక్యంబె యెవరికేని మహాత్మా ! 402

క. దోసంపుఁ బొడలలోన ని
వాసంబొనరించు మానవమ్మగావళి వే
రాసయనునురులఁ జిక్కి మ
హాసంస్మృతిజంగలంబునందు నశించున్. 403

శా. ఆకాశద్రుమవల్లి కారచిత మిథ్యాకంఠపాశాభమై
శోకోత్పాదకమైన దుష్ఫలము లస్తోకంబు గల్గించు నా
నా కాకర్మము లాచరించుచు మృషానందంబునకా జొక్కుచీ
లోకం బక్కట ! జన్మజాలములఁ గోల్పోవున్ నిజాయుష్యమున్.

—♦ బౌద్ధహననము ♦—

చ. తొలుత నుపన్యసించుచును దోషనిరూపణపూర్వకంబుగఁ
కలుపితవృత్త నంత నవి ఖండనచేయుచు బౌద్ధ భట్టపా
దులు కదియం బరస్పరము తోరపునాదము బైలుదేతె న
బృలిసదనంబు నంతయును బ్రద్దలుచేయుచు బల్కతొరమై. 49

తే. భట్టపాదబుధేంద్రుచే బక్షములను
తర్కకర్కశవజ్రాహతంబులయి త
ధాగతాద్రిసమూహముల్ తత్తణుంబ
ఓయ్యనొయ్యనఁ బడిపోయె నుర్వి నహహ ! 50

మ. సరివారా పగవారు నాకుఁ బడయున్ సర్వజ్ఞనామంబులన్
సరెపో యంచు సహింపలేక యన నా సర్వజ్ఞుఁ డా బౌద్ధులన్
మఱి చిత్రస్థులనూడ్కి మానయుతులంగాఁ జేయఁగన్ నేలతేఁ
డినుపమౌల్పిన ధర్మసూక్ష్మతను దా నీక్షించి వే యిట్లనెన్. 51

కా. విద్యాయ త్రము లీ జయాపజయముల్ నీక్షింపఁగాఁ గావునన్
సద్యస్కాలమునం దెవాఁడు కడఁగన్ శైలంబుపైనుండి తా
చోద్యంబంద జనంబు క్రిందఁబడియున్ శోభిల్లుఁ జామండ వాఁ
డాద్యుం డెన్నఁగ. నమృతాత్మ మతమే యారాధనీయం బిఁకన్. 52

ఉ. జైనులు కొందఁ జిద్ధి విని సల్పి పరస్పరవక్త్రవీక్షులన్
మౌనముఁబూని వర్తిలుడు మంచిని రమ్మని వేరవూరుష
ధ్యానపరామృతైకమతి ధాత్రిసురాగ్రణి యెక్కి యొక్క గ
ప్తేరు మృతుండఁగాను శ్రుతులే జగమందుఁ బ్రమాణమైనచోన్.

ఉ. అం చెలుగెత్తి చాటుచు మహత్త బయల్పడఁ గ్రింద దూఁకె గు
ప్పించి నిజాత్మజామతులు ప్రేగు నొసంగిన పుణ్యమున్ విలో
పించుటఁగూన్ యయాతిపృథివీపతి స్వర్గమునుండి వెండి నే
తొంచుచునుండెనొక్కొ జగతీస్థలి కంచు జనంబు చూడఁగన్. 54

ఉ. అంతటఁ గాయమందున రవంతయు గాయముగాకయుండఁగన్
వితగ దూకిముద్దవలె విశ్వగురుండు వడెన్ ధరిల్పివై.
అంతవిహీనమైన శృతి యాత్మశరణ్యుల కాగతంబుల
వంత లడంచు టబ్బురమే! వైదికవర్తనమన్నఁ జిన్న దే! 55

చ. విని తదుదంత మంతః గడు వింతయి దిక్కులనుండి భూసురుల్
కనుగొన నేగుదెంచి రతికౌతుక మొప్పు దదద్రియొద్దకు
ఘనతర మేఘనిస్వనము కర్ణములంబడ నాటలాడు చిం
పానర మయూరమూల్ పొదలనుండి వడిం జనుదెంచులాగునన్ 56

శా. భూమి శాగ్రజి యక్షతాంగుఁ డగునా భూమి సురాగ్రేసరున్
ధీమంతుం గని శ్రద్ధబూని శ్రుతులన్ నీచాత్ములంగూడి నా
బామున్ వ్యర్థముఁజేసినాడననుచుం బల్కాల్లు నిందించుకో
నా మూర్ఖాగ్రణులైన బౌద్ధు లనిరి ట్లా రాజు నీక్షించుచున్. 57

చం. కాదు ప్రమాణ మిద్ది నృప! గట్టిగ నీమతనిర్ణయంబునన్
మేదిని మంత్రతంత్రముల మేలగు మందులఁ జేసి మేను లీ
మాదిరి రక్షితంబు లగు; మాకును గొంచెము గురై. ఇంద్రజా
లాదులు నేర్పినంతన కులాధికు లయ్యెదరొక్కొ మానవుల్! 58

చం. అనుచుఁ దడదృఢులంబు కనులారఁ గనుంగొనియున్ మనంబులన్
తనియక మొండివాదముల దడులుగా భుక్తుటిభయంకరా
ననుడయి యందఱొక్కపటి నాదగు ప్రశ్నము నాలకించి వెం
టనె బదులీయఁగావలె. ఓణంబయినం దడయంగఁ గల్గినన్ 59

ఉ. ఇంచుకయేని లేక దయ యే బలుయంత్రపురాలలోన దొర్చి
బ్బించెదనంచు నుగ్రముగ బృథ్వ్యధినాథుఁడు వల్కి పన్నగో
దంచితమైన యొక్క ఘట మచ్చటి కొయ్యన భృత్యుచేతఁ దె
ప్పించి ప్రవృద్ధకోపమునఁ బిల్చి తథాగత భట్టపాడులన్. 60

చ. అడుగఁగ దీన నేమిగల దంచు, మహేశ్వర! రేపుప్రాద్దునన్
తడయకవచ్చి చెప్పెదము, తథ్య, మనుగ్రహమంచి యియుమీ
గడువని బిట్టువేడుకొని కైకొని యానతి, యేగి రెల్లరున్
గడుపున గంపెఁ దంత భయకంపము సొచ్చి సగుల్చుచుండఁగన్

ఉ. కుత్తుకబంటినీట దిగి కొంకక యాపయి భట్టపాదుఁ డ
తొత్తి సరోజమట్లు దివనేళునిగూర్చి తేపంబునేయుడున్
బత్తికి మెచ్చి యాతఁ డల బ్రాహ్మణు డగ్గటి తన్నహత్త లో
కోత్తరముం బొనర్ప నెదియో వచియించి చనెం గృపామతిన్. 62

ఉ. కేశశశాస్త్రమందుఁ గడఁ గీర్తివహించినయట్టి బౌద్ధులుగా
చారుఘటస్థ వస్తువును జక్కనెఱింగి సుధన్వుకొల్వకు
చేరి భుజంగ మిద్ది యని చెప్పుచు ధీరత రాయిగ్రుద్ది; ర
ప్పాటుఁడు శేషశాయియగు పద్మదళాతుఁ డటంచుఁ జెప్పఁగఁ. 63

ఉ. ఆ క్కలశాంతరస్థమగునట్టి భుజంగముగాక యెక్కు డిం
కొక్కఁడు చెప్పినట్టి ద్విజునుక్తి చెవింబడ భూపునాననం
బక్కట! ఎండిపోయిన మహాసరసిఁ స్థితమైన పద్మ ము
ట్లుక్కుదొఱింగి యుండుటయు నొయ్యన నాతని శంకఁబాపుచుఁ.

చ. ఆపు డశరీరవాణి కర మచ్చెరువంది వినంగ నందలు
న్యపవర ! భట్టపాదునుడి నిక్కమె, సందియమొంద కింక నీ
విపుడ ప్రతిజ్ఞదీర్చుకొనుమీ యనఁ జూచెను మూఁత దీసి రా.
జపుడు ఘటంబునఁ సుధ సురాధిపుఁడట్ల భుజంగశాయినిఁ. 65

ఉ. చూచి నిరస్తశంకుడయి చోద్యమునొండచు లోన నేతుశీ
తాచలమధ్యనున్న సుగతాన్వయమంతయు మాపకున్నచో
కాచక మిచ్చె తుంతునని గట్టిగ నానలియిచ్చి పుచ్చెఁ బెన్
బూచులబోలు భృత్యులను భూపతి నిర్దయుఁడై రయంబునఁ 66

ఉ. ఎక్కువయైన దోషము సమీక్షితమైన మహాత్ము చే వెనక
మిక్కిలి యిష్టుఁడేనియును మృత్యుప్రబారికిఁ దోయ నర్హుఁడౌ.
మక్కువఁ గన్నతల్లియనుమాటయు లేకయె గండ్రగొడ్డటగా
చక్కని రేణుకారమణిఁ జంపఁడె భార్గవరాముఁ డుగ్రుఁడై! 67

ఉ. చచ్చిరి భట్టపాదబుధు చక్కనిత్రోవను ద్రొక్కు తేనిచే
చచ్చెర ధర్మశూన్యులగు శ్రీఘను లందఱు నీవిధంబునఁ
పాచ్చగు తత్త్వమూని మహి నిధయశుండగు యోగివర్యుచే
నచ్చపుయోగముం గలఁచనయ్యెడు విఘ్న సమాహమట్టులఁ. 68

ఉ. ఆ ఖలులైన బౌద్ధజను లందఱుఁ గూలినపిమ్మటఁ సుధీ
శేఖరుఁ డెల్లెడఁ వెలయఁజేసె బలీయన శ్రోతమార్గముగా
తా ఖచరాధినాథుఁ డల ధ్యాంతము వాయుననంతరంబు స్వీ
యాఖిలలేజముఁ భువనమంతట వ్యాప్తముఁజేయుచాడ్చునఁ. 69

డి. జైనగజాధమంబులను జంపఁ గుమారిలసింహ మెచ్చితా
వే నిగమదుర్ముంబు లిల విఘ్నములేక వివృద్ధిజెందె. ఈ
మానిత కర్మనూర్ణము గుమారుడు వ్యాప్తముజేయ నీవిధి
పూనె భవాభిరుగ్నులగు భూజనులం దరిజేర్ప నీశుడు. 70

మ. ఇటులం బూని కృపాసముద్రుడగు నాయాశుండు పూర్ణానదీ
తటరాజద్వపభాద్రిపైని వెలసెం దా నుద్భవల్లింగమై.
అటఁ ద త్రైరణ రాజశేఖరుడు నా నాకేరళాధీశుఁ డు
త్కటతేజంబగు దేవళంబు నెలమిం గట్టించి పూడించెడి. 71

డి. వందనమాచరించు జనవర్యుల పీడలఁ బాపుచుండు నా
కందునిసూడు భూరికృపకల్మిని బ్రాప్తనిరీతిభావమై
అందముగల్గి కాలటిసమాప్తయమైన యొ కగ్రహార మా
సుందరపర్యటాంతిక వసుంధర వర్తిలుచుండు గొప్పగ. 72

తే. అచట విద్యాధిరాజాఖ్య నలరునట్టి
ఒక్క విద్యచ్చిరోమణి యున్నవాడు
ఆ వృషాహార్యథాముడౌ నభవుఁ డతని
కొడుకుఁ దన తండ్రిజేసికొని గోరినాడు. 73

శా. సూనుం డోజ సముద్భవించి తనకు సుబ్రహ్మతేజస్కుడై
జ్ఞానంబందు శివుఁ వచస్సుల గురుఁ స్పృహభువై చూచుడు
సానందుడయి వానికి శివగురుం డకపేరు విద్యాధిరా
జౌనా నియ్యది సార్థకంబనఁ బ్రజల్ వ్యాప్తంబు గావించె దా.

శా. ఆవిద్వాంసుని సూనుడౌ శివగురుం డాచార్యు గేహంబునక
తా వర్తించుచు దత్త్రియాపరతఁ బ్రాతస్సాయముల్ హవ్యవా
త్సేనం జేయుచు భైక్షమందు గురు నుచ్చిష్టంబు బోచేయుచు
ప్రావల్కుల్ పతియించె నప్థలితమై క్రాల్ బ్రహ్మచర్యంబునక. 75

తే చక్కఁ బఠియించి యర్థవిచారమునకు
పూనె. అయ్యది యరయ దుర్బోధమైన.
దగునుగా. కది యెఱుంగకే యాచరింపఁ
బడెడి కర్తంబులెల్ల నిష్ఫలము లగును.

స హా యు లు

- ౧ మేదక్ కిషక్ రావు దేశములుగారు, నల్లపల్లి
 ౨ వావిళ్ళ వెంకటేశ్వరశాస్త్రిగారు, చెన్నపట్టణము.
 ౩ తిప్పరాజు కామేశ్వరరావుగారు, కరణము, దుగ్గిరాల.
 ౪ తిగమలనల్లాజ్ చక్రవర్తివరదాచార్యుల అయ్యవాల్లంగారు,
 కొత్తాపురము.

- ౫ రాయచూరి బండేరావుగారు, అయినాపురము.
 ౬ రాజా మంత్రీప్రగడ రాఘవరావుగారు - లింగగిరి.
 ౭ చిక్కరాజు వట్టపల్లిరావుగారు - చెలకూర్తి.
 ౮ నాదరగుల్ సంగమేశ్వరరావు దే॥ గారు శ్రీశ్రీ జగద్గురు
 పుష్పగిరి సంస్థానపు శేషంట్ల
 ౯ అద్దంకి ... తిరువేంగడ తాత దేశి కాచాచ్యులయ్యవాల్లంగారు.
 తక్కెళ్ళపాడు

- ౧౦ మియ్యపురం రామకృష్ణారావుగారు, కొల్లాపురం.
 ౧౧ మల్లాది నరసింహమూర్తిగారు, స్తీడరు, గురజాల.
 ౧౨ కురికాల వెంకటేశ్వరరావుదేశములుగారు, పులిగెళ్ళ.
 ౧౩ రాజా మంత్రీప్రగడ వెంకటహనుమంతరావుగారు, లింగగిరి.
 ౧౪ జింకా వెంకటసుబ్బారావుగారు, వకీలు, గురజాల.
 ౧౫ వద్దిరాజు సత్యనారాయణరావుదేశపాండ్యాగారు, మేడిపల్లి.
 ౧౬ గొట్టెపర్తి సుబ్బారావుగారు, వకీలు, సింగరేణికాలింసు.
 ౧౭ మారేపల్లి వెంకటకీషక్ రావు, మాధవరావు దేశములుగార్లు
 కాకర్తిపల్లి.
 ౧౮ దంటు లక్ష్మీనరసింహముగారు - సుద్దపల్లి
 ౧౯ మద్దూరి సాంబయ్యగారు - పొగాకుకంపెని - పసుమారు.
 ౨౦ ముద్దు చంద్రయ్య, మారేపల్లి మారుతిరావు దేశములుగార్లు
 కొత్తపల్లి

- ౨౧ రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారు, ప్రొఫెసర్,
 యూనివర్సిటీ కాలేజీ, హైదరాబాదు.
 ౨౨ పెనర వెంకటరెడ్డి దేశములుగారు, పుల్లారెడ్డిపల్లి.
 ౨౩ గడ్డం వెంకటనరసింహరెడ్డి దేశములుగారు, చెలుకుపల్లి.

అభినవసరస్వతి.

మంపాదకుడు - నాగరఖండస్వర్ణకారవ్యవహారాది బహుగ్రంథకర్తయగు
జానపాటి పట్టాభిరామశాస్త్రి.

ఇది యొకమాసపత్రిక. ఇందు వర్ణాశ్రమధర్మబోధక గ్రంథములును విమర్శనము
అను బ్యాసములును బ్రకటింపబడును. చందా సం॥ 1 కీ రు 3-0-0

ఈ కార్యస్థానమున వెలకు దొరకు పుస్తకములు.

1 విరూపాక్షపీఠగురువరంపర	...	0	2	0
2 సీతగీతలు (నుమతికథకము, దానిశ్లోకములు)	...	0	2	0
3 వాసంతికావరిణియ నాటకము	...	0	4	0
4 కరిణీకోడ్ధారిణి [ప్రాచీనపరిబంధము]	...	0	4	0
5 విశ్వబ్రాహ్మణజబ్బఖండనము, బ్రాహ్మణజబ్బవిచారము		0	2	0
6 విగ్రహారాధన ఖండనఖండనము	...	0	4	0
7 స్వర్ణకారవ్యవహారము	...	1	8	0
8 శుద్ధాంధ్రహరిశ్చంద్ర చరిత్రము	...	0	10	0
9 నూతనసంహిత (ఆంధ్రము)	...	2	0	0
10 భారతీయప్రబోధము (పిశుపాటి చిదంబరశాస్త్రి)		0	4	0
11 ధర్మనిర్ణయము	...	0	4	0
12 అశ్వుశ్యతానివారణఖండనము(మల్లాదిరామకృష్ణచయనులుగారు)		0	8	0
13 స్కాందమహాపురాణాంతర్గత నాగరఖండము (౧ సంపుటము)		1	0	0
14 డిటా నాగరఖండము (౨ సంపుటము)		1	8	0
15 డిటా నాగరఖండము (3 సంపుటము)		1	8	0
16 డిటా నాగరఖండము (౪ సంపుటము)		1	8	0
17 చల్పాటిపీఠచరిత్ర		0	12	0
18 భాగవతరహస్యములు		0	4	0
19 సోమేశ్వరశతకము		0	2	0
20 జాతకచర్య (స్వకీయులచరిత్ర)		1	8	0

అభినవసరస్వతి కార్యస్థానము, జానపాడు, పిడుగురాళ్లపోస్టు,

గుంటూరు జిల్లా.